Openbaar Ministerie (OM): Niet alleen repressie

Verslavingsprobleem vergt brede maatschappelijke aanpak

ORANJESTAD — Peter Blanken, hoofdofficier van Justitie, beschrijft op de tweede dag van het congres Verslavingszorg de repressieve aanpak. Aan het einde van zijn toespraak zegt hij echter dat het belangrijker is om te voorkomen dat mensen verslaafd raken. En hij stelt dat dit congres een goede start is omdat het verslavingsprobleem om een brede maatschappelijke aanpak vraagt. "Niet alleen repressie", aldus de hoofdofficier.

Blanken neemt de toehoorders mee in het verhaal over een persoon, met de fictieve naam Juan, die in een tijdsbestek van negen jaar zeker tien keer is aangehouden en veroordeeld wegens diefstal, inbraak, maar ook vernieling en bedreiging. Het gaat dan volgens hem over kleine misdrijven waarvoor Juan steeds korte straffen krijgt opgelegd van één of twee weken en soms enkele maanden.

Telkens wanneer hij bij de officier van justitie of op de zitting verschijnt, zegt Juan, dat hij wil gaan afkicken. Maar een concreet plan ontbreekt. En omdat de straffen die hij krijgt meestal van korte duur zijn, is er geen stok achter de deur om een afkickprogramma af te ronden. Dus als hij weer wordt vrijgelaten, vertelt Blanken, meldt hij zich bij zijn ouders en begint alles weer van voor af aan. Waaronder het bedreigen van zijn ouders om aan geld voor drugs te komen. Omdat zijn ouders ten einde raad zijn, benaderen ze veel instanties voor hulp, ook het OM. De ouders zien het liefst dat hun verslaafde zoon wordt opgehaald door de politie en ergens wordt opgesloten en het liefst voor een lange periode.

Hoge druk

Volgens Blanken is het strafrecht, als middel voor de aanpak van verslavingsproblematiek, momenteel ontoereikend omdat een verslaafde draaideurcrimineel meestal in herhaling valt zonder dat er aan zijn verslaving wordt gewerkt. Hij legt uit dat in een democratische samenleving een persoon niet zomaar 'van straat kan worden geplukt' en ergens kan worden opgesloten. Daarom heeft het OM het laatste anderhalf jaar nauw samengewerkt met het ministerie van Volksgezondheid en Fundacion pa Maneho di Addicion Aruba (FMAA). Dit om mensen met een drugsverslaving onder curatele te stellen en onder dwang te laten opnemen in het rehabilitatiecentrum Centro Dakota.

Onder curatele

Inmiddels zijn het OM en de FMAA zover dat de procedure binnen de verslavingszorg duidelijk en transparant is, zegt Blanken. Dit maakt het opstellen en indienen van een verzoek tot ondercuratelestelling gemakkelijker. Het OM en of FMAA krijgen nu sneller informatie over de verslaafde. Hiermee bouwt het FMAA een dossier op met daarin rapportages van de politie, doktersverklaringen, psychiatrische verklaringen en verklaringen van familieleden. Vervolgens dient het OM aan de hand van dit dossier een vordering in bij het Gerecht in Eerste Aanleg.
Deze doet op basis van die vordering een uitspraak over de ondercuratelestelling van de verslaafde. Het OM is daarbij dus afhankelijk van de aanleverende partijen, de familie en andere betrokkenen binnen de verslavingsketen.
Bij de beoordeling van het verzoek van het OM is de rechter volgens Blanken 'terecht buitengewoon streng': "De ondercuratelestelling maakt immers grote inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de verslaafde: een grondrecht dat ook een verslaafde toekomt." Hij legt uit dat het verzoek duidelijk moet maken dat, aan de hand van bewijsstukken in het dossier, de persoon die onder curatele moet worden gesteld, een gevaar is voor zijn omgeving of voor zichzelf. En het moet aannemelijk zijn dat de persoon verslaafd is en dat hij zijn belangen niet meer kan behartigen.

Tegenstrijdige gevoelens

Blanken vertelt dat als een ouder, die bij het OM een verzoek heeft ingediend om zijn kind onder curatele te laten stellen en onder dwang te laten opnemen, eenmaal voor de rechter staat, geconfronteerd wordt met de gevolgen van zijn verzoek. En dan komt het voor dat de ouder aan de rechter een ander verhaal voorlegt dan wat hij aan het OM heeft verteld. In zo'n geval wordt het verzoek van het OM door de rechter afgewezen. Volgens de hoofdofficier hebben ouders vaak tegenstrijdige gevoelens. Aan de ene kant wil de ouder niets liever dan dat zijn kind wordt opgenomen om van zijn verslaving af te komen, maar aan de andere kant wil de ouder het kind niet gedwongen opgenomen zien. "Het is daarom van groot belang dat de dossiers goed worden opgebouwd en dat ouders een goede voorlichting krijgen over wat de ondercuratelestelling precies inhoudt. En ook wat de gevolgen zijn van een beschikking van de rechter", benadrukt Blanken.

Effect

Hij stelt dat de ondercuratelestelling een belangrijk middel is om de samenleving te ontlasten en de verslaafde de mogelijkheid te geven om in zijn eer te herstellen, het zogenaamde rehabiliteren. Volgens hem verloopt de procedure best snel, het beslaat enkele maanden. Hij geeft aan dat er inmiddels veertien personen, onder wie één vrouw, onder curatele zijn geplaatst. Maar volgens Blanken is het effect van de ondercuratelestelling nog niet te beoordelen.
De hoofdofficier zegt dat de druk om tot een duurzame oplossing te komen voor de verslavingsproblematiek hoog is vanuit de samenleving.
"Gelukkig voert de Arubaanse politiek ook de druk ook op om structurele oplossingen te vinden. Het OM onderkent het probleem en heeft begrip voor de maatschappelijke intolerantie voor de verslavingsproblematiek. In de optiek van de maatschappij is de verslaafde een crimineel. De verslaafde is in de ogen van de burger niet een slachtoffer van een ziekte, namelijk drugsverslaving."
Het nieuwe Wetboek van Strafrecht, dat naar verwachting op 1 januari 2013 van kracht wordt, kent naast de ondercuratelestelling ook de maatregel Strafrechtelijke Opvang Verslaafden. "Aruba krijgt dus op termijn een ander instrument dat kan worden ingezet tegen deze problematiek", aldus de hoofdofficier.